

قلمرو و کالت زن

(از منظر جایگاه فقهی و حقوقی)

آتنا کولیوند سالوکی

با مقدمه: استاد دکتر محمدرضا مرادی پشت دربندی

سرشناسه	: کولیوند سالوکی، آتنا، ۱۳۶۸ -
عنوان و نام پدیدآور	: قلمرو وکالت زن (از منظر جایگاه فقهی و حقوقی) / آتنا کولیوند سالوکی؛ با مقدمه محمدرضا مرادی پشت‌دربندی.
مشخصات نشر	: تهران: آرمان پژوهان، ۱۳۹۷.
مشخصات ظاهری	: ۱۱۱ ص؛ ۱۴/۵ × ۲۱/۵ س.م.
شابک	: 978-622-99086-3-1
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
یادداشت	: کتابنامه: ص. ۱۰۶ - ۱۱۱؛ همچنین به صورت زیرنویس.
موضوع	: وکالت (فقه)
موضوع	: زنان (فقه)
موضوع	: زنان -- وضع حقوقی و قوانین -- ایران
شناسه افزوده	: مرادی پشت‌دربندی، محمدرضا، ۱۳۵۶ -، مقدمه‌نویس
رده بندی کنگره	: ۱۳۹۷ ق۸ ک۹ / ۱۹۲ / ۴ BP
رده بندی دیویی	: ۲۹۷ / ۳۷۲
شماره کتابشناسی ملی	: ۵۴۶۹۸۲۶

انتشارات آرمان پژوهان

قلمرو وکالت زن (از منظر جایگاه فقهی و حقوقی)
 مؤلف: آتنا کولیوند سالوکی، با مقدمه محمدرضا مرادی پشت‌دربندی
 انتشارات: آرمان پژوهان
 صفحه‌آرا: آرش افشاری
 چاپ دوم: ۱۴۰۰
 قیمت: ۴۰۰۰۰ تومان
 تیراژ: ۱۰۰ نسخه
 شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۹۹۰۸۶-۳-۱

کلیه حقوق مادی و معنوی این اثر برای انتشارات آرمان پژوهان محفوظ است.

نشانی: تهران، میدان انقلاب، ضلع جنوب شرقی، پلاک ۱۷ (ساختمان مترجمان)،

طبقه سوم، واحد ۵.

(۱۰ خط ویژه) ۰۲۱-۶۶۴۹۷۶۰۲

تقدیم به همسر، مهربان فرشته‌ای که:

لحظات ناب باور بودن، لذت و غرور دانستن، جسارت خواستن،
عظمت رسیدن و تجربه‌های یکتا و زیبای زندگی، مدیون حضور
سبز او است.

فهرست مطالب

فصل اول: حقیقت و کالت

۲۰	گفتار اول: حقیقت و کالت
۲۱	مفهوم و کالت در لغت
۲۲	و کالت در اصطلاح
۲۴	گفتار دوم: ارکان و کالت و شرایط متعاقدين
۲۴	عقد و کالت
۲۶	موکل
۲۷	بلوغ
۲۷	عقل کامل
۲۷	عدم ممنوعیت شرعی از تصرف در عمل مورد و کالت
۲۸	وکیل و ظایفش
۲۹	وظایف وکیل
۲۹	متعلق و کالت (موضوع و کالت)
۳۰	گفتار سوم: پیشینه و کالت در اسلام
۳۳	گفتار چهارم: ادله مشروعیت و کالت
۳۴	کتاب
۳۶	سنت
۳۷	عقل

۳۹	اجماع
۴۰	نتیجه فصل اول
۴۲	فصل دوم: بررسی و نقد ادله مخالفان و وکالت زن
۴۷	مقدمه
۴۹	گفتار اول: ناتوانی زنان در بیان دلیل
۵۴	گفتار دوم: نقد و بررسی ناتوانی زنان در بیان دلیل
۵۴	گفتار سوم: فراموش کاری زنان
۵۴	گفتار چهارم: نقد و بررسی فراموش کاری زنان
۵۷	زنان و نقص عقل
۶۰	تأمل در اسناد روایی نقصان عقل زن
۶۲	تأمل در ناسزاواری نقصان عقل زن با قرآن و جهان‌بینی اسلامی
۶۴	تجدید نظر در معنای عقل در ادبیات روایی
۶۵	نتیجه فصل دوم
۶۷	فصل سوم: وکالت زنان از منظر فقه و قوانین موضوعه
۶۹	مقدمه
۷۱	گفتار اول: تاریخچه وکالت زن در ایران
۷۳	وکالت زنان در ایران
۷۴	گفتار دوم: مبانی فقهی وکالت زنان
۷۶	مبانی فقهی وکالت زن در طلاق
۷۶	گفتار سوم: وکالت مطلق زن در طلاق

۷۸	چگونگی و کالت زن در طلاق
۷۹	و کالت در شرط ضمن عقد
۸۱	زن و کیل مطلق از طرف شوهر
۸۶	تحقق امری در خارج برای مطلقه ساختن زن
۸۹	و کالت زوجه در طلاق
۹۵	هدف از و کالت
۹۷	مواضع مناقشه برانگیز و کالت زن
۱۰۲	یک نمونه تاریخی از و کالت زن در اسلام
۱۰۴	بررسی نظرات کشورهای مختلف در مورد حق و کالت زن در طلاق
۱۰۸	آثار توانمندسازی زنان در و کالت بر کل جامعه
۱۰۸	گستره حضور زنان در حرفه و کالت دادگستری
۱۰۸	نتیجه فصل سوم
۱۰۸	نتیجه
۱۱۰	فهرست منابع و ماخذ

بنام آنکه جان را فکر آموخت

مقدمه

الحمد لله جَلَّ ثَنَاؤُهُ وَتَقَدَّسَتْ أَسْمَاؤُهُ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي رَفَعَ النِّكَاحَ
وَأَعْلَى شَأْنَهُ وَأَقَامَ بِحِلَالِهِ الْأَدْيَانَ وَجَعَلَ بِهِ بَقَاءَ الْحَيَاةِ وَعَمَّرَ بِهِ
الْبِلَادَ وَكَثَّرَ بِهِ الْعِبَادَ وَخَصَّى عَلَيْهِ فِي كُتُبِهِ الْمُنَزَّلَةِ سَيِّمًا الْقُرْآنَ الْكَرِيمَ
وَأَنْكَحُوا الْأَيَّامَ مِنْكُمْ وَالصَّالِحِينَ مِنْ عِبَادِكُمْ وَأَمَائِكُمْ (سوره النور)
وَأَبَانَ لَنَا عَنْ جَلَالِهِ مَحَلَّهُ وَصَلَّى اللَّهُ عَلَى الْأَنْبِيَاءِ وَالْمُرْسَلِينَ وَ
الْأَوْصِيَاءِ وَالْأَنْبِيَاءِ لَا سَيِّمًا عَلَى سَيِّدِ الْمُرْسَلِينَ خَاتَمِ النَّبِيِّينَ وَالْأَوْصِيَاءِ
الْمَرْضِيِّينَ الطَّاهِرِينَ وَالْعُنَّ عَلَى أَعْدَائِهِمْ أَجْمَعِينَ

سپاس و ستایش شایسته پروردگار آگاه و دانائی است که جهان
را آفرید مدبر حکیمی که نظم جهان تکوین را برقرار کرد. هُوَ الَّذِي
خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ بِالْحَقِّ (أَيُّ بِالْعَدْلِ وَالنَّظْمِ) ۳۷ انعام و
۹۱ ابراهیم و ۱۶ عنكبوت و ۲۲ جاثیه، زوجیت را در عالم هستی
مقرر فرمود و در کتاب کریمش به آن تصریح نمود.

کریمه ۹۴ الذاریات: وَ مِنْ كُلِّ شَيْءٍ خَلَقْنَا زَوْجَيْنِ لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ

سلام و صلوات نامحدود بر پیامبران و اولیای حق بویژه حضرت
سید المرسلین و خاتم النبیین و اوصیای اطهار او با انگاه اجمالی
به قرآن مجید می‌یابیم؛ که حدود ۹۰ آیه در مورد زوجیت بویژه
زوجیت انسان نازل شده است. تردیدی نیست همانا ازدواج
بزرگترین و مهم‌ترین رخداد در زندگی انسان است. که انسان در
پرتو آن لانه و پناه و خانواده‌اش را می‌یابد و به شریک زندگی و
رفیقش و امین رازش و مدافع و کمک کارش می‌رسد. ازدواج اولین

عمود بناء جامعه‌ای است که خانواده از آن درست می‌گردد و راهی برای حفظ نژاد انسانی است و مسیر طیّ مدارج ترقی می‌باشد دین مبین اسلام در تشیید مبانی خانواده و تحکیم روابط بانیان آن اهتمام بزرگی مبذول داشته و برای آن خطوطی ترسیم فرمود که موجب استمرار سعادت و تسهیل مهّمات آن می‌گردد و در این راستا حقوق مرد و زن و، وظایف آنان را در مورد مهر، نشوز، حسن رفتار طلاق، اجور و غیره بیان نموده تا هر یک به حقوق دیگری تعددی نکرده و مزاحم یکدیگر نباشند و در صورت اختلاف نظر آنان را به کتاب آسمانی و رسول اکرم (ص) حواله فرمود (آیه ۹۵ سوره النساء)

«فَإِنْ تَنَازَعْتُمْ فِي شَيْءٍ فَرُدُّوهُ إِلَى اللَّهِ وَالرَّسُولِ إِنْ كُنْتُمْ تُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَاحْسِنُوا لِلرِّجَالِ كَمَا حَسَنُوا لِلنِّسَاءِ إِنَّكُمْ عِنْدَ اللَّهِ أَكْثَرُ حَسْرَةً إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ خَبِيرٌ» اگر در چیزی، کارتان به اختلاف کشید به حکم پروردگار و پیامبر برگردید، اگر به خداوند و روز واپسین ایمان دارید این کار (رجوع به حکم خدا و رسول) برای شما بهتر و خوش عاقبت تر خواهد بود. در قرآن کریم نمونه‌هایی ازدواج برتر (حضرت امیرالمؤمنین و سیده نساء العالمین علیها السلام) و ناسازگار (حضرت آسیه علیها السلام و فرعون) را یادآور می‌گردد و به طلاق به عنوان آخرین راه حل مشکلات مابین زن و شوهر اشاره دارد. در آیات ۹۱ تا ۲۲ سوره الرحمن، (مرج البحرين يلتقيان بينهما برزخ لا يبغيان يخرج منها الأول و المرجان) بخش اول آیه راجع به حضرت علی و حضرت فاطمه علیهما السلام است.

بخش پایانی آیه راجع به حسین علیهما السلام است. تفسیر ابی الجارود، ص ۶۳۲ و آیات ۱۱-۹ سوره تحریم «ضرب الله مثلا للذين كفروا امرات نوح و امرات لوط كانتا تحت عبدین من عبادنا صالحین

فخانتنا هم فلم يغنيا عنهما من الله شيئاً و قيل ادخلا النار مع الداخلين و ضرب الله مثلاً للذين آمنوا امرات فرعون اذ قالت ربّ ابن لي عندك بيتاً في الجنه و نجّني من فرعون و عمله و نجّني من القوم الظالمين»

ترجمه: خدا برای کافران زن نوح و زن لوط را مثال زد که در نکاح دو بنده صالح ما بودند. پس از آن دو نفاق ورزیدند و خیانت کردند و آن دو پیامبر نتوانستند آنان را از خشم پروردگار برهانند و حکم شد آن دو را که با دوزخیان باشید و خداوند برای مؤمنان آسیه زن فرعون را مثل زد. هنگامی که عرض کرد خدایا برای من خانه‌ای در بهشت بنا کن و مرا از شرفرعون و کردارش برهان و از قوم ستمکار نجات بخش. می‌توان گفت کلیات شرایط طلاق و نکاح در سند نکاح برگرفته از آیات و در خصوص وکالت زن در داشتن حق طلاق باید گفت که این یک حق شرعی می‌باشد و قول مشهور فقهای امامیه این است که وکالت در طلاق جایز است اعم از اینکه موکل در مجلس طلاق (یا در بلد) حاضر یا غایب باشد و در تایید این نظر به اطلاق پاره‌ای روایات و اخبار از جمله صحیحہ سعید الاعراج استناد شده و نیز استدلال شده است به اینکه طلاق یک فعل نیابت است و به اصطلاح یک امر کاملاً شخصی نیست که مباشرت در آن لازم باشد و به همین دلیل به اجماع می‌تواند برای طلاق وکیل بگیرد و تفاوتی بین حاضر و غایب از این لحاظ نیست و در قوانین کشورهای عربی و به تبعیت از فقهای جمهوری اسلامی توکیل زوجه در طلاق معتبر شناخته شده است و همچنین قانون مدنی ایران در مورد وکالت زن در طلاق از قول مشهور فقهای امامیه پیروی کرده است و همچنین قانونگذار به صراحت ماده ۹۱۱۱ قانون مدنی ذکر کرده است «طرفین عقد ازدواج می‌توانند هر شرطی که مخالف با مقتضای عقد

مزبور نباشد، در ضمن عقد ازدواج یا عقد لازم دیگر بنمایند، مثل اینکه شرط شود، هرگاه شوهر، زن دیگری بگیرد یا در مدت معینی غائب شود یا ترک انفاق نماید یا علیه حیات زن سوء قصد کند یا سوء رفتاری نماید که زندگانی آنها غیر قابل تحمل باشد، زن، وکیل و وکیل در توکیل باشد که پس از اثبات تحقق شرط در محکمه و صدور حکم نهایی خود را مطلقه سازد.»

به این ترتیب شوهر ضمن عقد نکاح به زن وکالت در طلاق می‌دهد و اعمال این نوع وکالت را زن باید در دادگاه اثبات نماید. اما نوعی دیگر از وکالت هم وجود دارد که شوهر به همسرش وکالت مطلق و بدون قید و شرط موضوعی می‌دهد که هر وقت بخواهد خود را طلاق دهد این وکالت از نظر حقوقی و قانونی صحیح است و مانند آن است که شوهر او را طلاق داده است چرا که «الطلاق بیدمن اخذ بالساق» و انحلال عقد نکاح به عبارتی «طلاق» از حقوق زوج می‌باشد مطابق ماده ۳۳۱۱ قانون مدنی و اینکه شخص ثالث به وکالت، زن و اعمال وکالت از طرف زن متوقف بر تحقق آن نموده و به تشخیص و تصمیم او قابل اعمال در دادگاه است اما نکته بسیار مهم در خصوص وکالت در طلاق‌هایی که امروزه در سطح جامعه با توجه به محدثات بوجود آمده و دفاتر ثبت اسناد رسمی مبادرت به تنظیم آن مواجهه نباشند در درجه دوم قید جمله با قبول بذل مدت حتما بیاید در درجه سوم باید طلاق قابل فرجام خواص برابر ماده ۸۶۳ قانون آیین دادرسی مدنی تا دیوان عالی کشور می‌باشد و در درجه چهارم زوجه حق گرفتن وکیل دادگستری برابر مواد ۴۳ و ۵۳ آیین دادرسی مدنی را داشته باشد درجه پنجم در ضمن همان وکالت در طلاق رسمی اجازه امضا ذیل اسناد رسمی و اجرای صیغه طلاق را داشته باشد

علی‌النهاییه ما هم هجول بزرگان فقه و حقوق وکالت زن را برای طلاق جایز میدانیم کتاب سرکار خانم آتنا کولیوند سالوکی این خواهر بزرگوار و پژوهشگر را مطالعه نمودم ایشان به موضوع بسیار خوبی پرداخته‌اند، که نیاز امروز اجتماعی ما در سطح جامعه است و تلاش‌های خوبی کرده‌اند که برای ایشان آرزوی توفیقات بیشتر را از حضرت عزوجل مسئلت مینمایم و به علاقه‌مندان توصیه می‌نمایم که از کتاب فوق‌نهایت استفاده را ببرند و از نظر ما این اثر با ارزش قابل تدریس در دانشگاه‌ها برای گروه‌های فقهی و حقوقی می‌باشد

خدایا اینک که در حد بضاعتم توفیق ترویج آسان قرآن و قوانین و علی‌الخصوص زبان حبیب نبی مکرمه اسلام صلی الله علیه و آله را به من عطا فرمودی تو را سپاسگزارم درود خدا و بندگان خاص او بر محمد و آل محمد.

این همه گفتیم لیک اندر بسیج	بی عنایات خدا هیچیم هیچ
بی عنایات حق و خاصان حق	گر مک باشد سیاهتش ورق
قطره دانش که بخشیدی ز پیش	متصل گردان به دریا‌های خویش
فَلَكَ الْحَمْدُ أَبَدًا دَائِمًا سَرْمَدًا	يَزِيدُ وَلَا يَبِيدُ كَمَا تُحِبُّ وَ تَرْمِنِي
	و ما توفیقی الا بالله

دکتر محمد رضا مرادی پشت در بندی

۱۶ شهریور ماه ۱۳۹۷